

Vergaderjaar 2014–2015

28 165

Deelnemingenbeleid rijksoverheid

23 645

Openbaar vervoer

Nr. 186

BRIEF VAN DE MINISTER VAN FINANCIËN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 28 april 2015

Hierbij informeer ik u dat NS bij een intern compliance onderzoek is gestuit op ernstige onregelmatigheden bij haar dochtermaatschappij Qbuzz. Het gaat hierbij om het ongeoorloofd verstrekken van vertrouwelijke informatie door een ex-medewerker van Veolia in Limburg aan medewerkers van Qbuzz. Naar aanleiding hiervan heeft NS op 19 maart 2015 De Brauw Blackstone Westbroek opdracht gegeven nader onderzoek te verrichten. De Brauw is bij het onderzoek ondersteund door forensische experts van Alvarez & Marsal. De Brauw heeft over de uitkomsten van het onderzoek gerapporteerd aan de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen van NS¹. Nog voor afronding van het onderzoek heeft de voorzitter van de Raad van Commissarissen de aandeelhouder op 25 april geïnformeerd over de voornaamste bevindingen op dat moment en de door de Raad van Bestuur voorgenomen acties. De Staatssecretaris voor Infrastructuur en Milieu is op 26 april geïnformeerd. Het onderzoek is nog niet afgesloten. NS meent echter dat de feiten zo ernstig zijn dat niet langer kan worden gewacht met openbaarmaking. Bij de afronding van het onderzoek kan nog nieuwe informatie naar voren komen.

Bevindingen

Organisatorische inbedding

Vanaf eind 2013 zijn de voorbereidende werkzaamheden voor de bieding op de concessie Limburg begonnen. De bieding werd voorbereid door medewerkers van Qbuzz. Op de concessie is ingeschreven door Abellio Limburg, waarvan Qbuzz de statutaire bestuurder was tot 2 juli 2014. Vanaf 2 juli 2014 is Abellio Nederland de statutair bestuurder. Abellio Nederland is de moedermaatschappij van Qbuzz en Abellio Limburg. Abellio Nederland is een dochtermaatschappij van Abellio Transport Holding, die weer een dochtermaatschappij is van NS Groep N.V.

¹ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

Relevante gebeurtenissen

Het bestuur van Qbuzz wilde aan het einde van 2013 de regionale kennis verdiepen om goed voorbereid te zijn op de aanbesteding. Een medewerker van Veolia, de toenmalige concessiedirecteur, heeft in het najaar van 2013 aangegeven met NS te willen komen praten. Een medewerker van NS in Limburg heeft toen een informeel gesprek gevoerd met de desbetreffende medewerker van Veolia. Dit heeft geresulteerd in contacten met een van de bestuurders van de directie van Qbuzz, die vervolgens zijn mede-bestuurders heeft geïnformeerd. Deze bestuurders hebben eveneens contact gehad met de medewerker van Veolia. Aangezien deze medewerker een concurrentiebeding van een jaar had, kon hij niet in dienst treden van Qbuzz of een andere dochter van NS. De medewerker heeft op 1 mei 2014 ontslag genomen bij Veolia en is vervolgens in dienst getreden bij een adviesbureau. Op 1 mei 2015 zou deze medewerker voor onbepaalde tijd in dienst komen bij Qbuzz. Het door een bestuurder van Qbuzz ondertekende arbeidscontract is op 18 maart 2014 naar deze medewerker gestuurd.

Qbuzz is vervolgens met het adviesbureau een adviesrelatie aangegaan waarvoor de vergoeding gelijk zou zijn aan de salariskosten van deze medewerker voor het adviesbureau. De hiertoe strekkende offerte is vanaf eind januari 2014 besproken met het adviesbureau en is op 19 mei 2014 door beide partijen ondertekend. De medewerker heeft sinds indiensttreding van het adviesbureau ook diensten voor derden geleverd. De kosten van deze activiteiten zijn door het adviesbureau in mindering gebracht op de kosten voor Qbuzz.

De Veolia-medewerker is omstreeks begin februari 2014 door Qbuzz in het bezit gesteld – overigens onder een andere naam – van een telefoon en een emailaccount bij Qbuzz, dus nog voor de datum van 1 mei 2014 waarop hij ontslag nam bij Veolia. Zowel voor als na zijn ontslag bij Veolia heeft de betrokken medewerker informatie over Veolia gedeeld met het biedingsteam van Qbuzz. Deze informatiedeling vond plaats zowel op eigen initiatief als op verzoek.

Uit het onderzoek is voorts gebleken dat de medewerker feitelijk deel uitmaakte van het biedingsteam van Qbuzz. Zo nam hij deel aan de tendersessies van het biedingsteam, schreef mee aan de offerte voor de bieding en nam deel aan workshops.

Uit het onderzoek zijn geen aanwijzingen aangetroffen die wijzen op een betrokkenheid van de Raad van Bestuur van NS. De voorzitter van de Raad van Bestuur is mondeling geïnformeerd dat de mogelijke aanstelling van de Veolia-medewerker zou plaatsvinden in het kader van de uitvoering van de concessie Limburg, mocht Abellio Limburg de concessie winnen. Hij was niet op de hoogte van de constructie om het concurrentiebeding te omzeilen noch van de informatiedeling.

Acties

De Raad van Bestuur van NS en de Raad van Commissarissen hebben het gebeure volstrekt onaanvaardbaar en verwerpelijk genoemd. NS zal de contracten van de drie betrokken statutaire Qbuzz-bestuurders ontbinden. Met twee van hen betreft het de huidige bestuursfunctie, met de derde betreft het de adviesrelatie die was aangegaan na zijn eerder vertrek als statutair bestuurder bij Qbuzz. Het arbeidscontract met de ex-Veolia-medewerker, dat zou ingaan op 1 mei a.s., zal eveneens worden ontbonden. Er worden geen vertrekvergoedingen betaald. Eerder toegekende variabele beloningen worden, indien relevant, terugge-

vorderd. Tegen een aantal medewerkers worden nadere disciplinaire maatregelen overwogen. NS zal een veelomvattende analyse naar de effectiviteit van de interne procedures, risicobeheersing, compliance en controls bij NS en haar dochternemingen initiëren. De analyse is tevens gericht op het functioneren van klokkenluidersregelingen, de procedures bij werving, toetsing en beoordeling van personeel, en de wijze waarop de waarden en professioneel-kritische houding die van NS-personeel wordt vereist, sterker kan worden verankerd in de organisatiecultuur. Een externe partij zal de analyse toetsen, waarna de gewenste maatregelen zullen worden genomen ter verdere aanscherping van compliance, procedures en interne controles. Ik zal daarvan steeds op de hoogte worden gehouden.

Hoewel NS er geen aanwijzingen voor heeft dat ook onregelmatigheden hebben plaatsgevonden bij andere aanbestedingen, zal ook daar nader onderzoek naar worden gedaan door externe partijen.

De NS-directie heeft de provincie Limburg geïnformeerd en aanvaardt het indien de provincie in bovengenoemde bevindingen aanleiding zou zien de gunning van de concessie aan Abellio te herzien. Daarnaast heeft NS zijn excuses aangeboden aan de provincie Limburg en aan Veolia. Het onderzoeksrapport zal op de website van NS worden opgenomen.

NS zal de bevindingen melden bij het Openbaar Ministerie en de ACM en heeft zijn volledige medewerking toegezegd.

Oordeel

Bovengenoemde bevindingen schetsen een onthutsend beeld van de cultuur, het beoordelingsvermogen en de integriteit van de betrokken Qbuzz-bestuurders en de andere betrokken medewerkers. Dit is voor mij volstrekt onacceptabel en niet alleen omdat het om een staatsdeelneming gaat. In zijn brief van 27 april 2015² van de Raad van Bestuur van NS aan mij geeft de Raad aan geschokt te zijn door de uitkomsten. Verder beschrijft de Raad dat uit de gebeurtenissen blijkt dat Qbuzz onvoldoende is ingebed in de NS-organisatie op het vlak van cultuur en compliance. Ook al waren hiertoe sinds 1 mei 2013 de nodige initiatieven genomen, de direct betrokkenen in NS hadden hier scherper op moeten toezien. Het bestaande geheel aan interne regels en controle heeft helaas niet de onregelmatigheden weten te voorkomen, reden waarom de Raad heeft besloten tot de hierboven reeds genoemde veelal omvattende analyse. Aan de hand van de uitkomsten zal de Raad van Bestuur nadere maatregelen ter aanscherping van deze regels voorstellen. Ik steun dit onderzoek en verwacht dat dit de hoogste prioriteit krijgt. Ik zal erop toezien dat dit onderzoek de toegezegde breedte en diepgang heeft.

NS zal ook onderzoek doen naar de gang van zaken bij andere aanbestedingen, ook al zijn er nu geen aanwijzingen dat daar ook onregelmatigheden hebben plaatsgevonden. Het lijkt mij gepast en gewenst dit onderzoek te laten plaatsvinden om het vertrouwen in het gedrag van NS en zijn dochters bij aanbestedingen te herstellen.

Nadat de eerste signalen over de onregelmatigheden aan het licht waren getreden, heeft de NS-directie naar mijn oordeel adequaat gereageerd en is terecht een onderzoek gestart. De acties naar aanleiding van de bevindingen die NS neemt, zijn hard en ingrijpend, maar terecht. De openheid waarmee NS deze bevindingen naar buiten brengt³, verwelkom

² Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

³ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

ik. Het zal het leereffect voor de eigen organisatie, maar mogelijk ook daarbuiten, versterken. Vanzelfsprekend zal ik in nauw contact blijven met NS omtrent de opzet, voortgang en de uitkomsten van de analyse naar de interne regels en hun effectiviteit en de daaruit te treffen maatregelen.

De Minister van Financiën,
J.R.V.A. Dijsselbloem